הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח

בֵּית-הַשִּׁטָּה

תרצ"ט



1939 בית השטה


כי הנה הסתיו עבר הגשם
חלף הלך לו: הנצנים נראו
בארץ עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו: התאנה
חנטה פגיה והגפנים סמדר
נתנו ריח:

מאבות אל בנים, דרך כל הדורות
נמסר דבר יציאת מצרים, זכרון
אישי, אשר איננו מחוויר ואיננו
דוהה. "בכל דור ודור חיב אדם
לראות את עצמו כאלו ה ו א יצא
ממצרים". אין לך שיא של הכרה
הסטורית מרומם מזה, ואין לך
התמזגות של יחיד וכלל – ברחבי
קדור העולם ובעמקי הדורות —
גדולה מאור בצו פדגוגי עתיק זה.
אינני יודע שום זכרון עתיק
שכלו טובבה לקראת העתיד, שכלו
סמל להווה ולעתידנו כמו "זכור
ליציאת מצרים".

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב
עם שיכול היה באביב ימיו ליצור
יצירה גאונית כזאת ולמסר אותה
מדור לדור.

/ב. כצנלסון/



עם שמש השכימו להרים – ומצאתם
הזהב הטוב והפתם.
והייתם ראשונים לאור שמש, ושאבו
איש איש מלא נשמתו הלבנו.
ויקר בקר־אל, בעודו חדש ורטב,
יעברכם־־נא עבר ושטף,
וכל־נושן ובלה בלבבכם – יתחדש!
וכל־פגול ופסול בו – יתקדש!
וצפנתם ושמרתם זה אוצר זהבכם,
והיה לכלכל בו לבבכם.
ואם כבדים בחובות יצאתם, ועניים –
ושבתם עשירים ונקיים.
הו, נמקי החושך ורקבי הגמש,
התפללו לשמש, לשמש!

ורטבי טל־אורות לאחיכם תשובו,
ורטבו מכם וינובו;

וְאִישׁ אֶל בֵּית אָבִיו וְאִישׁ אֶל-בֵּית אָחִיו
תָּבִיאוּ נָא בְּשׂוֹרַת הַמֶּרְחָב.
וִיצָאתֶם הִזְרַעְתֶּם מִסָּבִיב אֶת-אוֹרְכֶם –
וְנָגַהּ עַל-רֹאשׁ כָּל-בְּנֵי דוֹרְכֶם;
וְיָרַד וּמָצָא בַּמַּרְתֵּף הָאָפֵל
אֲחִיכֶם הַדַּךְ וְהַשָּׁפֵל,
וְרָעַד עַל-לִבּוֹ הָאוֹר וְהִתְרַפֵּק,
וְחֶרֶשׁ עַל-לִבּוֹ יִתְדַּפֵּק;
"קוּם, אָחִי, הִתְפַּלֵּל – יֵשׁ מָקוֹם לִתְפִלָּה,
יֵשׁ מָקוֹם לְתִקְוָה – הוֹחִילָה!"
וְקָם וְהִתְנַעֵר אֲחִיכֶם בֶּן-אָמֶשׁ
וְצָמֵא לַשֶּׁמֶשׁ, לַשָּׁמֶשׁ!

וְאִם-תֹּהוּ בִּקַּשְׁתֶּם אוֹר-שֶׁמֶשׁ לָעַיִן –
צְאוּ וּבְרָאוּהוּ מֵאַיִן!
חִצְבוּהוּ מִסֶּלַע, מִצּוּרִים בַּקְּרוּהוּ,
מִפִּנּוֹת לְבַבְכֶם מְשָׁכוּהוּ!
וְחַי אֵל הָאוֹר, כִּי-כַאֲשֶׁר יֵחָטֵף
כֵּן יִפְרֹץ וְלָעַד לֹא-יֵאָסֵף;
וְגַם-נִדָּחֵיכֶם יָקוּמוּ וָבָאוּ
וַאֲלֵיכֶם אֶת-נִכְסָם יִשָּׂאוּ,
וּבְחֵיקְכֶם יָבִיאוּ אֶת כָּל-גַּעֲגוּעֵיהֶם
הַקְּדוֹשִׁים – וּמְסָרוּם לִבְנֵיהֶם,
וְדוֹרוֹת לַדּוֹרוֹת יַנְחִילוּ וִיצַוּוּ:
חֲיוּ, עִבְדוּ הַרְבֵּה וְקַוּוּ!
הוֹ, גְּמֻגְּלֵי מַחְשָׁךְ, עַתִּיקֵי מֵאֶמֶשׁ –
תְּלוּ שֶׁמֶשׁ עַל-רָאשְׁכֶם, תְּלוּ שֶׁמֶשׁ!

ח.נ. ביאליק

הנני

מוכן ומזומן לקיים
המצוה לספר ביציאת
מצרים יחד עם כל
ישראל:

הא

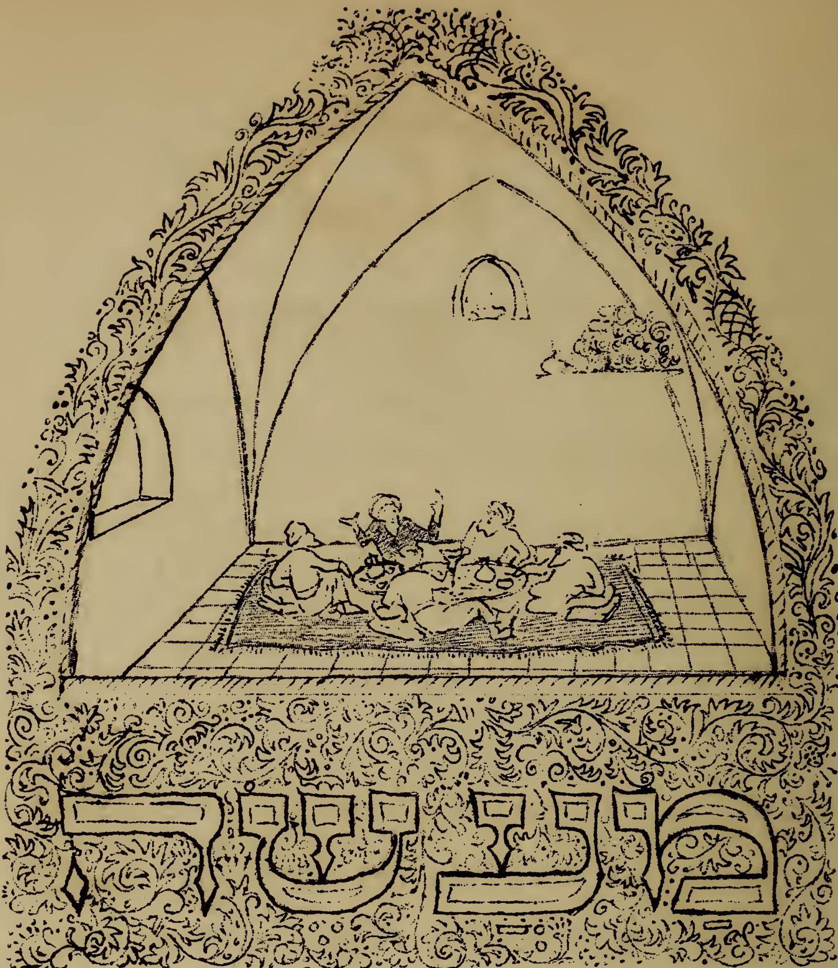
לחמא עניא — זה לחם
העני שאכלו אבותינו
בארץ מצרים: כל דכפין
ייתי וייכול, כל הכמה
להיות יאתה ויפסח עמנו:

מה

נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

בכל דור ודור חייב אדם
לראות את עצמו כאלו
הוא יצא ממצרים:

עבדים היינו לפרעה במצרים: ויוציאנו
יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה:
ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו
ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים
היינו לפרעה במצרים: ואפילו כלנו חכמים.
כלנו נבונים. כלנו זקנים. כלנו יודעים את
התורה. מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים: וכל
המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח:



בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין
בִּבְנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל
אוֹתוֹ הַלַּיְלָה: עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם
רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ
בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם: וַיָּקָם מֶלֶךְ
חָדָשׁ עַל-מִצְרָיִם וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן-יִרְבֶּה וְהָיָה
כִּי-תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-שֹׂנְאֵינוּ
וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ: וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי
מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת
לְפַרְעֹה אֶת-פִּתֹם וְאֶת-רַעַמְסֵס:

וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ:



וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:
וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר
וּבִלְבֵנִים וּבְכָל עֲבֹדָה
בַּשָּׂדֶה:

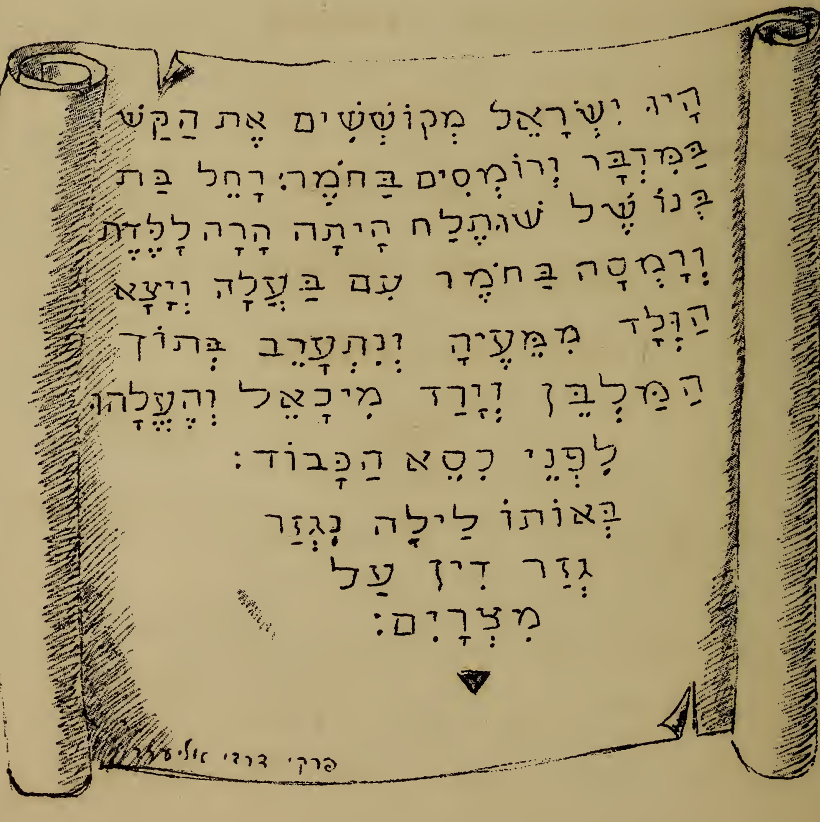


שמות א'



וַיְצַו פַּרְעֹה אֶת הַנֹּגְשִׂים בָּעָם וְאֶת שֹׁטְרָיו
לֵאמֹר: לֹא תוֹסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן
הַלְּבֵנִים כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן:
וְאֶת מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל
שִׁלְשֹׁם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי נִרְפִּים
הֵם: תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ בָהּ:

שמות ה׳



בימים

הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו וַיַּרְא
בְּסִבְלֹתָם: וַיְבַקֵּשׁ פַּרְעֹה לַהֲרֹג אֶת-מֹשֶׁה
וַיִּבְרַח מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיְהִי
רֹעֶה צֹאן-יִתְרוֹ: וַיִּנְהַג אֶת-הַצֹּאן אַחַר
הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל-הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה: וַיַּרְא
וְהִנֵּה סְנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה-נָּא וְאֶרְאֶה אֶת-הַמַּרְאֶה
הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא-יִבְעַר הַסְּנֶה: וַיִּקְרָא
אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר יְהֹוָה רָאֹה רָאִיתִי
אֶת-עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת-צַעֲקָתָם
שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת-מַכְאֹבָיו:
וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל-פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת
עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיֶּאֱסֹף אֶת-כָּל-זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ
אֶל-מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה:

שמות ב׳,ג׳,ד׳,ו׳.

לך בוא מצרימה ובאת אל הנענים
והאמללים, אל כל הנאנחים
והנדכאים, ואמרת אליהם כי עבדים הם — והם
לא יבינו; ואמרת אליהם כי אמללים הם — והם
לא ידעו; וכי גדול ענים ונורא לחצם — והם
לא יאמינו; ופקחת את עיניהם בחזק-יד על
כל לחצם ועל כל ענים - ובאלת אותם. ועם
רב ימשך אחריך מקרב אחיך, אשר לא ידעת
ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם מסביב
אשר רע ומר להם. והיית לאב המון-אדם-רב
ולראש שבטיו, ועשית בן התולעים — אדם
ומן האדם - עם ומעפרות חול - ארץ.

ב. פרישמן



הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב:
אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת לַאֲבוֹתֶיךָ
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:
שמות י״ג

וַיִּלֹּנוּ

שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם: וַיָּרֶב
הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תְּנוּ-לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה:
וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
לָמָּה זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֹתִי וְאֶת-בָּנַי
וְאֶת מִקְנַי בַּצָּמָא: שמות י״ז

וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה
אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם: אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת
הָאֲבַטִּחִים וְאֶת-הֶחָצִיר וְאֶת-הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים:
וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה: במדבר י״א

וַיִּסְעוּ וַיָּבֹאוּ כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר
סִין: וַיִּלּוֹנוּ עַל-מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִי-יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד-יְהֹוָה בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל-סִיר הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם
לָשֹׂבַע כִּי הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהָמִית
אֶת-כָּל-הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב: שמות ט״ז

וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:
וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל
כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּארָן
קָדֵשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אוֹתָם דָּבָר וְאֶת-כָּל-הָעֵדָה וַיַּרְאוּם
אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ: וַיְסַפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא
וְזֶה פִּרְיָהּ: אֶפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ:

וַיֹּצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ
אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִיא: וַיַּהַס
כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה
וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוּכַל לָהּ:

במדבר יג

וַתִּשָּׂא כָּל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם
בַּלַּיְלָה הַהוּא: וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כֹּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה לוּ-מַתְנוּ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ-מָתְנוּ: וְלָמָה
יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב
נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב
מִצְרָיְמָה:

במדבר יד

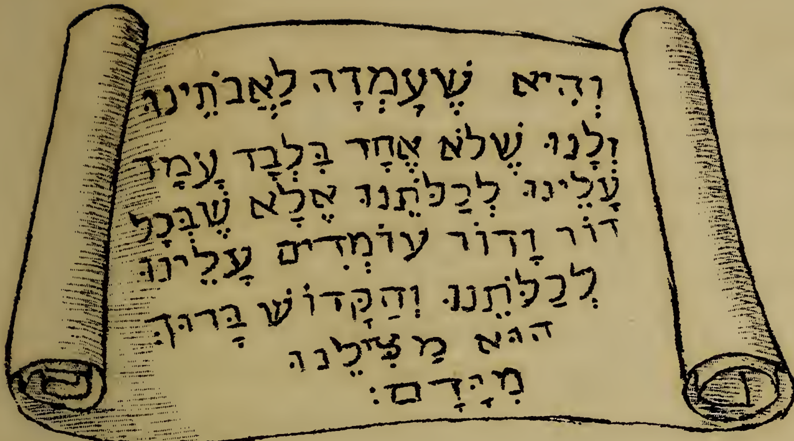
בַּשָּׁעָה הַהִיא –
וַאֲחוּזֵי פְּרִיץ אוֹנִים יָקִיצוּ אַדִּירֵי אֻמָּה,
פֶּתַע פִּתְאֹם יִתְנַעֵר דּוֹר עִזּוּז וְגִבּוֹרָה, דּוֹר גִּבּוֹר מִלְחָמָה
וְעֵינֵיהֶם בְּרָקִים וּפְנֵיהֶם לֶהָבִים –
וִידֵיהֶם לַחֲרָבוֹת!
וְהִרְעִימוּ אַדִּירִים בְּקוֹלָם, קוֹל שִׁשִּׁים רְבָבָה,
קוֹל קוֹרֵעַ הַסְעָרָה וּבְנַהֲמַת הַמִּדְבָּר הַזּוֹעֵף יִתְחָרֶה,
וּסְבִיבָם נִשְׂעָרָה, וּסְבִיבָם נִזְעָמָה.
הֵם קוֹרְאִים:

"אֲנַחְנוּ גִּבּוֹרִים!
דּוֹר אַחֲרוֹן לְשִׁעְבּוּד וְרִאשׁוֹן לִגְאֻלָּה אֲנַחְנוּ!
יָדֵנוּ לְבַדָּהּ, יָדֵנוּ הַחֲזָקָה
אֶת-כֹּבֶד הָעֹל מֵעַל גְּאוֹן צַוָּארֵנוּ פֵּרְקָה.
וַנִּזְקֹף רָאשֵׁנוּ שָׁמַיְמָה וַיֵּצְרוּ בְּעֵינֵינוּ –
וַנַּעֲרֹק לַמִּדְבָּר וַנֹּאמַר לַצִּיָּה "אִמֵּנוּ!"
עַל-רָאשֵׁי הַצּוּרִים בֵּין מִפְלְשֵׂי עָבִים
שָׁתִינוּ מִמְּקוֹרוֹ הַדְּרוֹר עִם כָּל-נִשְׁרֵי שָׁמַיִם –
וּמִי אָדוֹן לָנוּ?!
גַּם-עַתָּה – אִם-סָגַר עָלֵינוּ מִדְבָּרוֹ אֵל נָקָם,
כִּמְעַט נָגַע בָּנוּ שִׁיר עִזּוּז וּמֶרִי – וַנָּקָם!
לַחֲרָבוֹת! לָרְמָחִים! הִתְאַחֲדוּ! הַיְמִינוּ!
עַל אַף הַשָּׁמַיִם וַחֲכָתָם –
הִנְנוּ וְעָלִינוּ –
בִּסְעָרָה!"

"הִנֵּנוּ וְעָלִינוּ!
אִם־אָסַף הָאֵל מֵעִמָּנוּ אֶת יָדָיו
וַאֲרוֹנוֹ מִמְּקוֹמוֹ לֹא־יָמוּשׁ –
נַעַל־נָא אֵפוֹא בִּלְעָדָיו!
וְתַחַת עֵין זַעְמוֹ, לִבְרַק חֲמַת מַבָּטוֹ,
נֵרְדָּ לְפָנֵינוּ תּוֹעֲפוֹת הֶהָרִים הָאֵלֶּה,
וּפָנִים נִתְרָאֶה בָּאוֹיֵב הֶחָמוּשׁ!
הַאֲזִינוּ!
הַסְּעָרָה גַּם־הִיא קוֹרֵאת לָנוּ: "הָהִינוּ!"
לַחֲרָבוֹת! לָרְמָחִים! יִתְפָּרְקוּ הֶהָרִים, יִשְׁתַּבְּרוּ הַגְּבָעוֹת
אוֹ יִפְּלוּ פִּגְרֵינוּ חֳמָרִים חֳמָרִים –
הִנֵּנוּ וְעָלִינוּ.
הֵהָרָה!" -----

מתוך "מתי מדבר" לח. נ. ביאליק





עֲבָדִים היינו בכל דור וָדור ובכל אֲתַר וְאֲתַר. נפוצים בין העמים, נִמַקִּים בְּמַחֲשַׁכֵּי הגָּלות, משועבדים יובלות על יובלות בכל קְצוֹת התבל. לא ידענו מַרְגֹּעַ וְחַיֵּינוּ תלויים לנו מִנֶּגֶד. וַנַּרְא את הארץ אשר מִתַּחַת לרגלינו, והִנֵּה היא ברזל ואת השמים אשר על ראשנו והנה הם נחושה. וַנְּהִי לצל זְוָעָה לכל עַמֵּי הארץ. ונִזְעַק אל האלהים מתוך מְחִילוֹת השעבוד ומעל מוֹקְדֵי הָאוטו-דַה-פֵּה ולא נַעֲנֵינוּ. וַנִּשָּׂא בלבבנו את זעם חֲרוֹן עֻנּוּתֵנוּ ואת תוֹחֶלֶת חֲזוֹן תקומתנו מִדּוֹר לְדוֹר.

מרי השעבוד מדורות, ינקת עבדים
נענים, נעורים חמוסים, רבואות
אדם טבוחים, דורות ילדים עשוקים
מלחם, עלבון עמים מדוכאים, נשרפים על
חרות המחשבה והמצפון. הכמיהה מדורות לחפש,
הזעם של מתפרצים לגאולה, ההתאזרות של דורות
לשחרור – גלומים ואצורים בנו.

שבע נפל האדם הלוחם לחפש וקם. לא יכל האדם
התכחש עולמית ליעודו ומן המלחמה אין מפלט;
חשוקי הגורל הלופתים אותנו, יקוד הגאולה
המפעם בנו מצוים עלינו את הכוח, את העמידה
על הנפש, את השליחות ההסטורית.

בחשול הרשע משתולל בעולם. הותרו חרצבות
הזדון, עמים נדרסים, גזעים משתלחים, המחשבה
האנושית הגאה והחפשית הושמה על מסגר.
המלחמה הגלויה והחבויה רוצחת רבבות. רשע
עולם מדורות חוגר מלא הכח למבחן הקיום.
ההסטוריה האנושית נקלעת מקטב העבדות אל
קטב הגאולה, מתבוססת בדמיה. כוחות עולם
מתמודדים ונאבקים יום יום.

עם שלם, עמנו מתבוסס בדמו, מובל לטבח. "כל
הארץ לו גרדם".

הקשובים אנו להד העולה ממעמקי דורות ומצוה
עלינו: ה ע י ז ו , ע ו ר ו צ א ו מבית
ה ע ב ד י ם !

שפ' ז'ילינסון.

מתוך **דבר היום**

ימים קשים צפויים להמוני ישראל בעולם. אין איש אתנו יודע מה צפוי עתה למליון היהודים אשר ברומניה וממל. אין איש מאתנו יודע את כלתה הרעה "רק" לחצי המליון שבגרמניה ואוס-טריה או גם למאתים האלף שבצ׳כיה, או, נוסף על אלה, גם למאה האלף שבסלובקיה "העצמאית" או, נוסף על אלה, גם לשש מאות האלף שבהונ-גריה המורחבת. מי לנו ינבא, היכן הוא הגבול? עם כניעתן של רומניה וליטא הגיע מספר היהו-דים החיים ב"חסותו" של השלטון הנאצי <u>לשני מליון וחצי</u>. האם ישנן מלים בשפת אנוש לתאר את האימה הצפונה במספרים האלה?

וימים קשים צפויים לישראל בארץ. מדיניות הכניעה לאלמות אינה מסתימת בתחומי יבשת אירופה. -- שלש שנים וחצי התנכל בנו המשבר הכלכלי ולא יכול לנו; שלש שנים משתוללת התקפת הדמים ולא יכלה לנו. המערכה המדינית הצפויה לנו קשה משתיהן. ותעודתנו היא - לעמד גם בה קוממיות ובראש מורם. אנו לא בגדנו בשהותנו. חמר הימים הצפויים לנו עשוי רק להגביה את עצמת מלחמתנו על זכויותינו ועתי-דנו. כשם שאנו בטוחים כי הצדק אתנו כן אנו יודעים כי מוצא אחר אין לנו.

„דבר" ו׳ ניסן תרצ"ט

• •
•

כַּיּוֹם הַזֶּה - יום אשר עוד לא היה כמוהו לְרַע מיום אשר הלכנו בגולה, יום של פחדים בלתי נפסקים ואי אמון בַּחַיים לִשְׁארית הנמצא, שֶׁכֻּלּוֹ כְּזֶבַח ארוֹך דוֹמֶה - כיום הזה - יום שהאדם נמכר בו לַמּוֹלך, הנשמות העדינות הולכות וּנְמַקּוֹת משעבוד וּכְבָלִים, העניות והגסוּת והזדון שופכים את ממשלתם על כל "והשכינה תכבש בָּענן ראשָׁה וּמֵעֵצֶר כאֵב וּכְלִמָּה היא פּוֹרֶשֶׂת וּבוֹכָה".

ימים רעים, יסודים קשים, ואולם חָזון אחד יְחַיֶּה את כלנו, כל העובדים: לא למעננו, עינינו לֹא תְּדאבנה - בשביל כל עמנו הֲדָוֶה דָם אנו בונים בית.

הַכַּיּוֹם הזה - תהיינה עינינו בשואות וּפקוחות. נִשְׁמוֹר על שארית כֹּחוֹתינו.

היש גאולה לְתהום דמנו? היש גמול וְשִׁלֵּם לַכֹּל, לַכֹּל?...

תהיינה שפתינו סגורות. יהיו פנינו בּחוֹשִׁים.

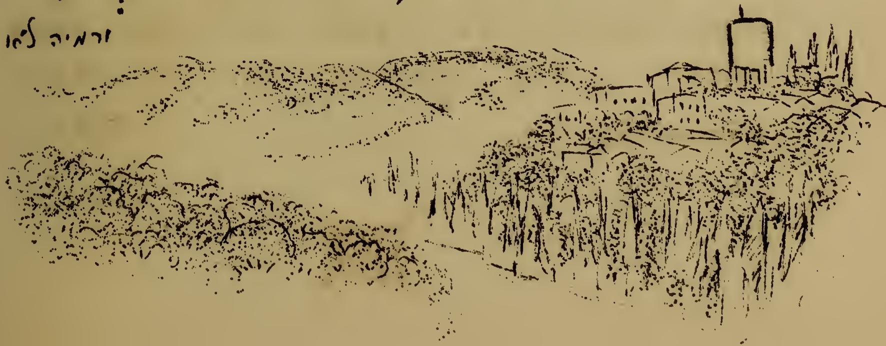
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדָּשׁ האדם העברי.

ע"פ' ח.י. דרנר



קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע — נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים:
רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ,
כִּי אֵינֶנּוּ.
מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי — וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה:
כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב;
וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם.

ירמיה ל״א



יצאנו לְשַׁנּות את פני העולם, לשׂים קץ לְשִׁעבּוד אדם בְּאדם, והקץ נָעוץ בחֶביון הדורות, מתי נולדנו? בְּשעה שֶׁנִּצוֹץ כָּבוד ראשון הֻצַּת בְּלֵב הָעֶבד. מָתַי הֵרִימוֹנו את הדגל? בשעה שהתקומם הַמֻשפל הראשון נגד מַשְׁפִּילו. שֶׁבע נָפֹל ושבע נקום, כי עִמנו הצדק ושחרור האדם.

נולדנו עם הָנֵץ החַמה של האדם המשתחרר. בכל מַעַרְכוֹת האנושיות לַחֵרות שם היינו, בכָל שְׂדֵי קֶטל של מְדַכְּאִים, בכל "יציאות מצרים" של כל העמים וכל הדורות: על גרדום ועל מוֹקֵד, בבתי כלא ועל בַּוִיקַדוֹת.

אך גם אם שבע נִפֹּל, נקום ונתעודד. אנו ואלה אשר יבואו אחרינו ויֵצאו בעקבותנו, כאשר יצאנו אנחנו בעקבות סוללי דַרכֵּנו לפָנֵינו. עד בוֹא היום והיה דגלנו לדגל החברה המְשַׁחררת, עד יקום האדם במְלוֹא קוֹמתו ויתגלה לעֵין כֹל בְּאוֹר הַנִּצָחִים הַצָּפוּן בוֹ, כשֶׁדַעתו רחבה ולבו טהור וידיו באמנות וחייו חופש וָצדק, אין לא עבד עברי ולא עבד כנעני, לא כושי ולא סיני, וּכְבוֹד כָּל אדם ראש פִּנָּה הוא לחברה הַמִּגְאֶלֶת.

צבי ת. בילינסון.



בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ

אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ

הָעוֹלָם עַל הַגֶּפֶן

וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן

וְעַל תְּנוּבַת

הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ

חֶמְדָּה טוֹבָה

וּרְחָבָה שֶׁהִנְחַלְתָּ

לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ

לֶאֱכֹל מִפִּרְיָהּ

וְלִשְׂבֹּעַ מִטּוּבָהּ: